

MONITORUL

PRIMĂRIEI ORAȘULUI DETA

Anul XIV • Nr. 165 • Iulie 2022 • Apare lunar • GRATUIT • www.detatm.ro

PROGRAMUL Zilelor Orașului Deta 29-31 iulie 2022

Vineri – 29 iulie

Ora

16:00 – 17:00 – Primirea invitaților

17:00 – 17:30 - Parada portului popular – conduce Fanfara „Mihai Eminescu” Coștei, Serbia

17:30 – 17:45 - Deschiderea oficială a evenimentului „Zilele orașului Deta 2022”

17:45 – 18:00 – Acordare distincții

18:00 – 18:15 – Program artistic oferit de către Fanfara „Mihai Eminescu”, Coștei, Serbia

SPECTACOL FOLCLORIC EXTRAORDINAR

Participă:

Interpreți: **Valentin Vădrariu, Doriana Talpeș, Maria Didradga, Ciprian Pop, Stana Stepanescu și Bojidarr Ciobotin, Liliana Laichici**

Ansambluri:

- Ansamblul de dansuri populare românești al Centrului Cultural Deta alături de interpretele demuzică populară:

SARA PETER, MARIA ȘI ȘTEFANIA NEVODENSKI

- Asociația „Veselia” Deta

- Ansamblul de dansuri populare bulgărești – „VINCE” Deta

- Ansamblul de dansuri populare slovacăști – „FIJALOCKA” Butin

- Ansamblul de dansuri populare maghiare – „MARGARETTA” Deta.

- „CĂLUȘARI” din Jebel

- Ansamblul de dansuri populare sârbești – „SVETI NIKOLA” Deta

- Ansamblul de dansuri populare românești - „FLORI DE CÂMPIE” Giarmata-Vii

Sâmbătă – 30 iulie

Ora

9:00 – Inaugurare teren sintetic localizat în incinta stadionului orașului Deta - Turneu de fotbal „Cupa prieteniei”

18:30 – 18:50 – KUD „Vuk Karadjic” Sanad, Čoka, Serbia

18:50 – 19:10 – Societatea Cultural Artistică „Veselia”, Glogonj, Serbia

19:10 – 19:30 – KUD „Jasen”, Veliki Gaj, Plandište, Serbia

19:30 – 20:30 – Doru Ioan Bănățean

20:30 – 21:30 – The Bandits

21:30 – 22:30 – Dragoș Moldovan

22:30 – 24:00 – Neda Ukraden

Duminică – 31 iulie

9:00 – 11:00 – CROSUL ORAȘULUI DETA

Ora

18:00 – 18:30 - Program artistic oferit de Grădinița Orașului Deta

18.30 – 19:00 - Ansamblurile de dansuri populare românești, sârbești, maghiare și germane Deta – Juniori

19:00 – 20:00 - Teatru de păpuși – „Cei trei purceluși”

20:00 – 20:30 – Program artistic oferit de elevii Liceului Tehnologic „Sf. Nicolae” Deta

20:30 – 20:45 – Corul maghiar Borostyan, Bordany, Ungaria

20:45 – 21:00 – Grupul vocal Fetele de la Coștei din cadrul SCA Mihai Eminescu, Coștei, Serbia

21:00 – 21:15 - Corul maghair „Gala” Deta

21:15 – 22:15 – Ale & Band

22:15 – 23:15 – Alex Mica

23:15 – 24:00 – Irina Rimes & Band

24:00 – Foc de artificii

Editorial

Petru Roman

Turismul, o oportunitate de dezvoltare

Demersurile administrației locale au dat rezultate în urmă cu câteva zile când orașul nostru a devenit stațiune turistică de interes local. Acest statut este rezultatul muncii unei echipe și iată că astăzi ne putem bucura de rezultatele acestei munci. Este important să continuăm acest efort iar titulatura de stațiune turistică de interes local ne deschide noi perspective de finanțare a proiectelor și de dezvoltare a orașului. Această titulatură ne dă dreptul să accesăm fonduri naționale și europene destinate dezvoltării turismului, bani la care nu puteam spera fără a deține acest titlu. Mai mult, dezvoltarea orașului în zona turistică înseamnă o bună oportunitate pentru noi toți. Turisții care ne vizitează aduc un plus în întreaga comunitate. De aceea vrem să le mulțumesc tuturor celor implicați în acest proiect și îmi doresc să ne bucurăm împreună cât mai repede de rezultate concrete. Turismul este o bună oportunitate de dezvoltare locală.

Recepție la blocul ANL din Zona Termal

La începutul acestei luni a fost realizată recepția la blocurile ANL pentru tineri din Zona Termal. Urmează ca în perioada următoare să se semneze procesul verbal de predare cu ANL și darea în folosință a acestor blocuri. După preluarea de către Primăria Orașului Deta apartamentele se repartizează beneficiarilor conform listei aprobate de către Consiliul Local Deta. Blocul de pe strada Orhideelor are o suprafață de 2400 mp, este compus din două scări, fiecare cu câte 16 apartamente. Blocul P+3 a fost finanțat de Agenția Națională pentru Locuințe investiția fiind de 6,25 milioane de lei. Cheltuielile de realizare a parcurilor din fața blocului, iluminatul acestora și asigurarea utilităților (energie electrică, alimentare cu apă, canalizare menajeră, alimentare cu gaz și energie electrică) sunt suportate din bugetul local al Orașului Deta.

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

CONSILIUL LOCAL DETA

ZILELE ORAȘULUI DETA

VINERI, 29 IULIE 2022

Ansambluri folclorice ale Centrului Cultural Deta și Ansamblurile „Flori din Câmpie” Giarmata / „CĂLUȘARI” Jebel / „FIJALOCKA” Butin / Asociația „VESELIA”

Interpreți de muzică populară:

VALENTIN VADRARIU

DORIANA TALPEȘ

MARIA DIDRADGA

CIPRIAN POP

STANA STEPANESCU ȘI BOJIDARR CIOBOTIN

LILIANA LAICHICI

SÂMBĂTĂ, 30 IULIE 2022

Ansambluri folclorice din Serbia

THE BANDITS

DRAGOȘ MOLDOVAN & BAND

NEDA UKRADEN

DUMINICĂ, 31 IULIE 2022

Program artistic - Grădinița Orașului Deta / Liceul „Sf. Nicolae” Deta / Grupuri corale din Serbia, Ungaria și Deta

Piesă teatru „Cei trei purceluși”

Ale & Band

Alex Mica

IRINA RIMES

Orașul Deta a devenit stațiune turistică de interes local

Începând din această lună Orașul Deta este stațiune turistică de interes local. Guvernul României a constatat că orașul nostru îndeplinește toate condițiile pentru a deveni stațiune turistică de interes local și a decis să ne acorde acest statut. Imediat după decizia Guvernului ministrul antreprenoriatului și turismului, Constantin Daneil Cadariu a explicat cât de important este acest statut pentru comunitățile locale. „Felicitări tuturor comunităților care au devenit astăzi stațiuni turistice! În perspectivă, acestea pot opta pentru înființarea unei Organizații de Management al Destinației, dezvoltată la nivel local. Totodată, reprezentând poli de dezvoltare turistică, stațiunile vor beneficia de noi oportunități de a atrage investitori, fapt ce va încuraja o prezență tot mai mare a turiștilor în aceste zone”, a spus ministrul antreprenoriatului și turismului, Constantin-Daniel Cadariu.

OBIECTIVE TURISTICE ÎN ORAȘUL DETA

1. Parcul Anton Krazter

Parcul orașului Deta reprezintă una dintre principalele atracții turistice ale localității, având o puternică încărcătură istorică. Cu o întindere de peste 14 ha, astăzi parcul este o rămășiță a pădurilor care existau în timpul colonizărilor în localitatea Deta. În anul 1882, avea să devină primar șvabul Anton Krazter, unul dintre cei mai înstăriți locuitori din Deta, însă în același timp acesta era un om cu o mare durere în suflet datorită problemelor de sănătate ale fiului său. Din acest motiv, boierul hotărâse să cumpere pădurea din localitate, străbătută fiind de pârâul Birdeanca. Acesta regularizează albia pârâului, ridică diguri și face alei prin pădure. Totul pentru refacerea și recreerea fiului său. Copilul, însă, nu supraviețuiește, așa că, după moartea băiatului, Krazter a intenționat să taie pădurea și să distrugă parcul. În cele din urmă, îndureratul tată a fost convins să nu distrugă pădurea amenajată, fiindu-i oferit de către comună 3000 de florini, plătibili în 30 de ani. Astfel, că la 12 aprilie 1885, parcul devine proprietatea comunei, iar fostul stăpân este ales președinte pe viață al Societății Parcului. După trecerea sa la cele veșnice (în anul 1899) și până în zilele noastre parcul îi poartă numele, și reprezintă un loc de desfășurare a celor mai importante sărbători din comunitate și un punct central pentru recreere. Astăzi, în parcul Anton Krazter cel care îi calcă pragul poate regăsi bustul fostului proprietar, inaugurat în anul 2017, precum și bustul regelui Ferdinand inaugurat în anul 2018. De asemenea în parc este amenajat un loc de joacă pentru copii, există un teren de minifotbal, un stadion de fotbal, Podul Iubirii, precum și un monument inaugurat la 5 iunie 1924, fiind ridicat între trei tei, plantați în anul 1896, eroilor căzuți pe câmpul de luptă în anii 1914-1918. De asemenea, toate aleile parcului sunt asfaltate și iluminate electric. În plus, în anul 2014 s-a inaugurat pista de biciclete cu o lungime totală de 1,4 km lungime, o lățime de 2 m, cu două sensuri de mers și realizată din asfalt colorat, oferindu-i astfel un design plăcut cochetului parc.

2. Sala de conferințe a Orașului Deta

Această sală este situată în Parcul Anton Krazter. În anul 1908, sub conducerea lui Ludovic Meyer și la inițiativa acestuia în vederea înfrumusețării parcului se construiește o

sală cu scenă și o odaie pentru îmbrăcat. Sala se prevede cu o terasă de vară. Pe alei se pune nisip, se amplasează bănci noi, se ridică un zăgaz, pentru a proteja parcul în caz de inundații. Însă pentru Meyer obiectivul nu era doar înfrumusețarea parcului, dar și creșterea venitului societății. Astfel, la propunerea lui se cumpără un aparat de cinematograf, iar la 13 noiembrie 1910, are loc prima reprezentație în sala principală care avea să devină sală de cinematograf. Pe parcursul anilor această sală a suferit diferite transformări, fiind chiar și sală de sport pentru elevii liceului din oraș. Astăzi această sală, care își păstrează construcția exterioară din lemn, este sală de conferințe, unde se organizează diverse proiecte, mese rotunde, conferințe, expoziții, târguri și chiar spectacole, având în vedere că este amenajată scena inițială.

3. Stadionul orașului Deta

La marginea Parcului Anton Krazter, în partea sa vestică se află și stadionul orașenesc Deta, care își trage rădăcinile încă din vremuri îndepărtate. Inițial, stadionul, care astăzi are o suprafață de aprox. 2,4 ha, a fost un teren de fotbal amplasat la inițiativa jucătorilor echipelor de fotbal de atunci, aceștia fiind tineri meseriași, comercianți și elevi, totodată aceștia fiind și cei care au înființat aceste echipe. În anul 1948 se înființează Asociația Sportivă „Avântul”, motiv pentru care în același an se îngrădește terenul de fotbal, se amenajează, vestiare, magazii de materiale și echipament sportiv. Tot în anul 1948 are loc construcția unei tribune cu 800 de locuri, având o estetică deosebită, deoarece construcția acesteia este realizată în stil englezesc. Tribuna este concepută din lemn cu sculpturi specifice stilului tradițional englezesc. Această tribună este păstrată și astăzi și reprezintă un important punct turistic, având în vedere faptul că este unica tribună creată în stil englezesc din țară.

4. Muzeul orașului Deta

Muzeul Orașului Deta este situat în Piața Pompierilor și amplasat în clădirea Turnului Pompierilor. Această clădire a fost construită în anul 1910 la inițiativa lui Ludovic Meyer,

MONITORUL

PRIMĂRIEI DETA

ca un nou foisor de 26 de metri și o stație de pompă, cu un rezervor de apă de 600 hl, reprezentând atunci sediul societății pompierilor voluntari. Astăzi Turnul Pompierilor reprezintă simbolul orașului Deta. Muzeul Orașenesc Deta a fost înființat în anul 1969. În anul 2009 acesta a fost amenajat în Turnul Pompierilor, păstrându-și însă profilul inițial și totodată principal - arheologie preistorică și istorie. Sălile muzeului găzduiesc urne hallstattiene, ceramică, obiecte medievale, dar și elemente de etnografie.

5. Biserica Catolică

Un alt obiectiv turistic la Deta este Biserica Romano – catolică construită în stil gotic și sfințită cu mare fast în anul 1900, purtând hramul Sfintei Ana. Localizată în centrul orașului la intersecția cu alte două Biserici, cea ortodoxă română și ortodoxă sârbă, împreună cu cele două din urmă formează un centru cultural și spiritual, în care fiecare etnie are un simbol al credinței, evidențiind, astfel multiculturalitatea orașului Deta. Vitraliile minunate au fost realizate de Róth Miksa, a cărui lucrări împodobesc și geamurile parlamentului din Budapesta. Astăzi parohia numără peste 1300 de suflete, iar sfânta liturghie se ține în limbile maghiară, germană, română și bulgară.

6. Centrul Cultural

Clădirea Centrului Cultural al orașului Deta de astăzi datează încă din vremuri îndepărtate, reprezentând o adiere caldă de cultură pentru populația de atunci exclusiv germană a orașului. Cea mai însemnată și spațioasă încăpere a clădirii era o renumită sală de lectură, care reprezenta un punct indispensabil pentru cultura orașului dar și un punct central de întâlnire și socializare a mai marilor localnici. După trecerea timpului această sală a încetat să funcționeze, iar întreaga clădire a fost abandonată. Astfel, după anul 1950, pentru ca acesta să nu ajungă în paragină, clădirea a fost preluată în administrare de către Fabrica de Placaj din Deta, motorul economiei orașului în acea perioadă, clădirea devenind astfel cunoscută sub numele de Clubul "1 mai". Acest club însemna, încă de atunci, o amplă grupare de formații artistice din diferite domenii. După anii 2000 a fost preluată de către Forumul German și a fost donată mai apoi în anul 2013 de către acesta Primăriei orașului Deta. Gestul nobil, de omenie, nu putea să atragă după sine decât mulțumire, stimă și considerație, astfel toate aceste sentimente s-au concretizat în reabilitarea și renovarea clădirii, transformând-o astfel într-un modern centru de cultură al localității Deta, fiind inaugurată în luna noiembrie a anului 2014.

7. Ștrand Termal

Ștrandul termal administrat de Primăria orașului Deta este o atracție pentru turiștii care aleg să facă tratament aici, și nu numai. Zeci de cărășeni intră zilnic în sezonul estival în incinta bazei de agrement și tratament. De când a fost preluat de administrația locală, în 2012, ștrandul a fost renovat, incinta bazei a fost modernizată. Ștrandul dispune de un bazin semi-olimpic, lung de 25 metri și lat de 12,3 metri, iar adâncimea variază între 1,30 m și 2,00m. Ștrandul mai are în dotare și două piscine închise a câte 100 mp2 fiecare, ambele

cu apă termală. De asemenea există vestiare, saună, locuri de joacă pentru cei mici, zone de grătar și umbrele mari, unde cei care fug de soare se pot ascunde, precum și 10 căsuțe rustice cu 20 de locuri de cazare. Căsuțele sunt dotate cu baie proprie care conține cabină de duș și toaletă.

8. Cimitirul Orașului Deta

Cimitirul din Deta este o adevărată operă de artă. Majoritatea statuilor și monumentelor sunt sculptate de meșteri italieni din marmură de Carrara. Cea mai veche cruce din cimitir, care datează din anul 1846 este al Theresiei Scherr, născută în anul 1756. De asemenea aici întâlnim și cavoul familiei cunoscutului Anton Kratzer, unde sunt toți membrii înhumați. Cimitirul dispune de o grădină cu o vegetație fabuloasă care cu ușurință am putea spune că îl transformă într-un parc.

9. Biblioteca Orașului Deta

Biblioteca din localitatea Deta a fost înființată pentru prima dată între anii 1955-1961 ca și bibliotecă comunală, apoi a devenit raională până în anul 1968 cu sediul în incinta Casei de Cultură "Bellavista", după care și-a mutat sediul în Centrul Orașului. În anul 1968 a devenit bibliotecă orașenească odată cu noua sistematizare a țării, atunci când Deta a devenit oraș. În anul 2013, odată cu revendicarea clădirii în care își desfășura activitatea, biblioteca orașenească își mută sediul într-o clădire proprietate a Primăriei Orașului Deta, clădire care face parte din ansamblul urban înscris în Lista Monumentelor Istorice. Un loc spațios și luminos, prevăzut cu o 2 săli de lectură, un hol, și o sală amenajată special pentru copii, care are în dotare și 4 calculatoare cu acces la internet, la care elevii pot studia după orele de curs.

10. Podul iubirii

Începând cu data de 24 februarie 2022, zi în care România celebrează „Dragobetele”, parcul Anton Kratzer găzduiește Podul Iubirii. Fiind o carte deschisă de povești, prin prisma acestui pod, parcul ne împărtășește o nouă poveste. Istoria „Iacătelor dragostei” datează de cel puțin 100 de ani. Ea s-a născut dintr-o poveste sârbă, din timpul Primului Război Mondial, despre un pod din orașul balnear Vrnjacka Banja, numit „Podul dragostei”. Povestea spune ea a murit din cauza suferinței în dragoste și a nefericirii. După această întâmplare, tinerele din Vrnjacka Banja au dorit să își protejeze dragostea așa că au început să scrie numele lor și al celui drag pe lacăte pe care le-au prins de balustrada podului unde Nada și Relja obișnuiau să se întâlnească. Începând cu anii 2.000, podurile cu „Iacătele iubirii” s-au răspândit în tot mai multe locații din întreaga lume, ajungând astfel să prindă viață și în orașul Deta.

MONITORUL

PRIMĂRIEI DETA

Rugă la Deta

Tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul unei comunități sunt comori inestimabile care definesc proveniența sa, făcând-o astfel unică, statornică și nemuritoare în ciuda scurgerii timpului. Pentru orașul Deta patrimoniul cultural tradițional este un document grăitor privind istoria și cultura comunității. Imensul tezaur folcloric constituie o componentă valoroasă, o moștenire de preț, pentru toți cei care trăiesc și viețuiesc pe acest sfânt plai bănățean. Iar conservarea lui a fost posibilă datorită preluării, promovării și valorificării tuturor tradițiilor moștenite din străbuni de-a lungul timpului de către cetățeni ai orașului Deta. În acest fel a luat naștere, și ne putem bucura și astăzi de Ruga Bănățeană, care constituie Hramul Bisericii Ortodoxe Române din fiecare localitate a orașului Deta, acesta fiind Pogorârea Sfântului Duh, sau Rusaliile, în termeni populari. Și în acest an, Ruga de la Deta a însemnat un prilej de rugăciune, dar și bucurie, tradiție și multă voce bună, alături de muzică populară bănățeană. Prin urmare, sâmbătă 11 iunie în parcul Anton Kratzer cetățenii orașului Deta, dar și cei din localitățile vecine, s-au putut bucura de folclor bănățean alături de interpreții Corina Negoș și Liliana Chifan, împreună cu orchestra lor, muzica fiind asigurată de societatea comercială Flamingo. Duminică, 12 iunie, cu începere de la ora 18:00 Consiliul Local și Primăria Orașului Deta au asigurat petrecerea tradițională, specifică rugii bănățene în Parcul Anton Kratzer alături de cunoșcuiți și îndrăgiți interpreți de muzică populară Alina Trastău, Stana Milu și solistul de seamă Alex Surdea cu orchestra sa. Dornici de întâlni cu interpreți consacrați și muzică de calitate. toți cei prezenți, s-au petrecut până după miezul nopții, dansând jocuri tradiționale bănățene precum hora, soroc, brău, ardeleană și joc de doi. Iată că, datorită reușitei evenimentului, și în acest an Ruga Bănățeană de la Deta se înscrie în lista tradițiilor care duc mai departe moștenirea patrimoniului bănățean, păstrându-l ca unul dintre cele mai de preț valori dobândite de-a lungul vieții comunității noastre. Din toate aceste motive, vă așteptăm cu mult drag în perioada 29-31 iulie, din nou în Parcul Anton Kratzer la Zilele Orașului Deta, pentru a ne sărbătorii orașul la cel mai înalt nivel. (Diana Božić)

Dumnezeu să îi odihnească în pace!

† GRIGORE GHEORGHE

decedat la data de 21.06.2022 -69 ani

† RUJA VIORICA

decedată la data de 26.06.2022 -63 ani

† CHIU SOLOMIE

decedată la data de 05.07.2022 -90 ani

† KOVACS MARIA

decedată la data de 09.07.2022 -78 ani

† BECHICI MITA

decedat la data de 13.07.2022 -67 ani

**Primăria orașului
Deta
transmite familiilor
îndoliate,
sincere condoleanțe!**

Aplauze pentru ansamblurile folclorice din Deta

După o lungă perioadă de stagnare a ansamblurilor folclorice de la Centrul Cultural Deta, datorită restricțiilor pandemice, iată că a sosit momentul să iasă din nou în lumină și să reînflorască. Cea mai mare bucurie, pe lângă reîntâlnirea cu colegii la repetiții este faptul că ele sunt în continuare căutate să participe la evenimente importate din viața culturală a diferitor localități, fapt care este o mare mândrie pentru toți cetățenii orașului nostru. În data de 18 iunie comuna Deta a avut parte de un eveniment însemnat care a marcat celebrarea a 700 de ani de la prima atestare documentară a localității. Astfel, la invitația Primăriei Deta, Centrul Cultural Deta a avut deosebită plăcere și onoare să participe la manifestările organizate în cinstea comunei Deta cu ansamblurile folclorice: "Edelweiss" Deta, reprezentant al etniei germane, Margaretta, reprezentant al etniei maghiare, precum și "Sveti Nikola", reprezentant al etniei sârbe. Evenimentul a debutat cu parada portului popular la care au participat din partea localității noastre ansamblurile menționate, dar și grupa de seniori la Asociația Seniorilor, care a purtat costume populare românești vechi și autentice specifice zonei noastre. A urmat un tedeum la Biserica Ortodoxă Română din comuna Deta, unde fost citite rugăciuni de fiecare reprezentant al bisericilor din sat, la care au participat toți membrii din paradă, cetățeni ai satului Deta, oficialități și invitați ai evenimentului. Apoi a urmat masa de prânz, după care, a urmat spectacolul folcloric extraordinar, unde ansamblul "Edelweiss" s-a prezentat cu trei grupe de copii: tineri și seniori, prezentând dansuri șvabești specifice zonei noastre, fiind însoțiți de instructorii Elena și Gerhard Șămanțu. Ansamblul "Margaretta" a participat cu grupa de tineri, prezentând un dans din zona Sălajului fiind însoțiți de coregraful Atila Telbisz și coordonatorul artistic Stanciu Clara, iar

ansamblul "Sveti Nikola" s-a prezentat cu grupa de tineri prezentând un dans din zona Belgradului, fiind însoțiți de coordonatorul artistic Božić Diana. Ansamblurile noastre, ca de fiecare dată au cules ropote de aplauze, sute de zâmbete prestația lor fiind un real succes. Le mulțumim pentru fiecare efort depus în a promova și valorifica multiculturalitatea orașului nostru cu mare mândrie și le mulțumim pentru că reprezintă emblema culturală a localității noastre. (Božić Diana)